

Syntagmata Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Continet triplicem Tractatum: Primus est de Conscientia. Secundus agit de Merito. Tertius de Reviviscentia meritorum.

Lourenço, Agostinho

Leodici Eburonum, 1692

Sectio VIII. Vtrùm tota gratia per peccatum amissa statim per pœnitentiam restituatur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80151](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80151)

conferri in remissione peccati; ergo &c. Respondeo Apostolum loco cit. solum velle nobis commendare beneficium remissionis peccati, quod non negamus fuisse magnum, imò & maximum, nullà factà comparatione ad præservationem à peccato, quam diximus esse maximum beneficium; alioqui hoc non fieret beatissimæ Virgini, ut diximus.

165. **Obijcies 2.** Conservatio gratiæ confertur digno; remissio autem peccati confertur indigno; sed majus beneficium est, quod confertur indigno, quàm quod confertur digno; sic enim plus, ac majoris amoris videtur esse, etiam in humanis, dare aureum inimico indigenti, quàm amico, aut benefactori non indigenti donare decem aureos; ergo &c. Respondeo argumentum ad plurimum probare, Pœnitentiam esse majus beneficium secundum quid: non ita tamen simpliciter; simpliciter enim, cæteris paribus, præstantius, & æstimabilius est Deum nunquam offendisse, ut supra diximus.

166. **Obijcies 3.** Justificatio impij est maximum opus Dei, ut constat ex illo Psal. 144. 8. *Miserator, & misericors Dominus, patiens, & multum misericors: suavis Dominus universis, & miserationes ejus super omnia opera ejus.* Et in collecta Dominicæ X. post Pentecost. dicitur: *Deus, qui Omnipotentiam tuam parcendo maxime, & miserando manifestas.* Et D. Aug. tr. 72. in Joan. ad illa verba: *Et majora horum faciet: Que opera, inquit, nisi ut ex impio justus fiat?* Sed maximum opus Dei in hos, est etiam in nos maximum beneficium; ergo &c. Respondeo argumentum solum probare ex autoritatibus adductis, remissionem peccatorum esse maximum Dei beneficium secundum quid, & nullà factà comparatione ad innocentiam conservatam, ut diximus.

167. **Obijcies 4.** Peccator accipit duplex beneficium, nempe gratiam, & remissionem peccati; innocens verò unum tantum, nempe gratiam; ergo majus beneficium est, justum fieri per pœnitentiam, quàm per innocentiam. Respondeo negando antecedens quoad secundam partem; nam etiam innocens accipit duplex beneficium, nempe gratiam, & præservationem à peccato, in quo valde excedit beneficium illud remissionis peccati.

SECTIO VIII.

Utrum tota gratia per peccatum amissa statim per pœnitentiam restituatur?

168. **ADVERTES** primò, nómíne gratiæ in præsentí intelligi, non solum qualitatem illam sanctificantem, quæ est in essentia animæ, sed etiam charitatem, & reliquas virtutes infusas, quæ per se comitantur ipsam gratiam, tanquam proprietates suam naturam, & ab illa dependent. Advertes secundò, hanc gratiam, sive aliquem ejus gradum dupliciter obtineri posse ante lapsum peccati, prout supra diximus tract. 2. de Merito: Primò gratis, & absque proprio merito de condigno, ut habetur omnis gratia prima, quæ homini datur, quoties de novo justificatur: item omnis gratia quæ homini datur ex opere operato: Secundò ex proprio merito de condigno, qualis est gratia, quæ datur homini ex suis meritis, ut datur omne augmentum gratiæ, quod homo justus per propria opera in Deo, & ex Deo facta, meretur.

Advertes tertio, gratiam sive ex meritis, sive gratis, & sine meritis datam, sicut & virtutes, quæ illam comitantur, per peccatum amissas, iterum per pœnitentiam recuperari, ut constat ex hæcenus dictis: solum igitur in præsentí esse questionem: Utrum statim, aut quando per subsequentem pœnitentiam restituantur, & recuperentur? Advertes quartò, hanc questionem satis decilam, & discussam esse supra tract. 2. d. 3. a num. 12. & latius à num. 120. ubi quæsitum à nobis fuit, quando nam conferatur homini justo augmentum gratiæ suis meritis de novo respondens? Nam eadem est difficultas de prima ejus collatione, atque de ejus reviviscentiâ, sive reparatione per pœnitentiam. Quia tamen hic speciale etiam locum habet, ne jam dicta repetamus, aliqua breviter perstringemus. Sit igitur:

Difficultas 1. Utrum statim; aut quando gratia per peccatum amissa, per pœnitentiam recuperetur? Prima sententia docet, hujusmodi gratiam non statim restitui, ac homo per pœnitentiam resurgit. Ita D. Thom. 3. p. q. 89. art. 2. quatenus docet hominem interdum ad minorem, interdum ad æqualem, & interdum ad majorem gratiam, quàm antea habebat, resurgere pro ratione dispositionis, quæ resurgit à peccato. Unde quoties dispositio est major, sive intensior quàm gratiâ, à qua homo cecidit, sentit D. Thom. resurgere hominem ad majorem gratiam, quando autem dispositio est minor, aut æqualis, nihil illius gratiæ præcedentis statim restitui. Quod id planè sentiat D. Thom.

Patet, quia si aliquid gratiæ propter merita præcedentia statim daretur habenti dispositionem minorem, aut æqualem gratiæ deperditæ, semper resurgeret ad majorem gratiam; siquidem ratione solius contritionis solum acciperet gratiam minorem, aut æqualem præcedenti, cum ei supponatur æqualis, aut minor; ergo si ultra acciperet aliquam gratiam propter merita præcedentia, jam resurgeret in majori gratia, quàm antea habebat; sed id negat D. Thom. ergo istegat aliquid præcedentis gratiæ tunc statim restitui.

Dicent, non esse necessarium, ut gratia respondens contritioni sit illi æqualis æqualitate rei ad rem, sed tantum proportionis. Sed contra primò, quia non omnes id admittunt, & incertum est. Secundò, quia illo admissò, adhuc potest urgeri ratio, nam pari ratione accidere posset, ut qui cum minori dispositione justificatur, ad æqualem, vel aliquando ad majorem etiam gratiam resurgat; siquidem ratione dispositionis recipiet etiam gratiâ ei proportionatam, & si ultra illam recipit aliquam propter merita præcedentia, jam resurgit in majori gratia, ut consideranti patebit; hoc autem negat D. Thom. ergo &c. Et ita videntur intellexisse D. Thom. licet subobscurè Cajet. ibid. art. 5. Capreol. in 4. dist. 14. quæst. 2. art. 1. Conclus. 2. Palud. quæst. 1. num. 28, & eandem opinionem indicant Alens. 4. p. quæst. 12. membr. 4. art. 5. D. Bonav. in 4. dist. 14. 2. p. art. 2. quæst. 1. apud P. Soar. d. 2. de Revivisc. sect. 3. num. 2.

Fundantur, quia gratia datur homini secundum mensuram dispositionis ejus; siquidem Deus in infundenda gratia servat connaturalem rerum proportionem; agens autem in naturalibus inducit formam juxta passî dispositionem; sed qui resurgit à peccato per contritionem minis, aut æqualiter intensam, non se disponit ad majorem gratiam recipiendam, etiam si prius illam meruerit; ergo non statim illam recipit. Respondeo ad gratiam habitalem recipiendam non requiri aliquam dispositi-

dispositionem physicam, cum sit veluti prima forma in eo ordine, quæ nullam aliam requirit in suo subiecto proximo, nempe in anima, ut patet in infantibus, quibus infunditur gratia sine ulla dispositione, cum tamen illa infusio, quatenus est quædam actio realis, & physica, non fiat modo præternaturali talis formæ.

174. Unde solum in adultis requiritur dispositio moralis secundum divinam ordinationem, quæ tamen non semper est eadem, cum alia cum Sacramento sufficiat, nempe attritio, & alia extra illud requiritur: alia exigatur in eo qui mortaliter, & alia in eo, qui non sic peccavit; ac proinde in hac dispositione non est necesse exacte observari illam regulam physicam, quod intensio habitus, aut formæ nunquam excedat intensiorem actus, vel dispositionis; siquidem in dispositione morali plus debet attendi moralis valor, aliæque conditiones morales actus, quam sola physica intensio.

175. Patet, quia si homo contritus ut quatuor iustificetur per Sacramentum, verisimile est, intensiorem gratiam recipere, quam ut quatuor; siquidem si absque Sacramento iustificaretur, fortè illam ut quatuor reciperet æqualem suæ contritioni; ergo cum Sacramento maiorem accipiet; sed non propter dispositionem physicam intensiorem, ut patet; ergo propter maiorem valorem moralem habitum ex conjunctione cum Sacramento.

176. Hanc sententiam satis rejecimus supra à num. 69. & tract. 2. d. 3. à num. 124. & iterum illam rejecimus: Primò, quia sequeretur, licet homo per actus remissos mereatur gratiæ augmentum, non statim illud obtinere, donec sufficienter ad illud obtinendum se disponat per actum ferventiorem; hoc autem negavimus tract. 2. d. 3. à num. 124. Secundò rejicitur, quia sequeretur, si homo durante vita nunquam se disponat per actum intensiorem, nunquam recepturum, neque in hac vita, neque in futura augmentum gratiæ correspondens tam actibus remissis, quam meritis mortificatis: non in hac vita, quia supponimus, nunquam elicuisse actum intensiorem: non in futura, quia cum jam sit extra viam non potest mereri, ut alibi diximus tr. 2. d. 2. hoc autem dicere videtur absurdum; ergo &c.

177. Totum hoc videtur concedere D. Thom. 1. 2. quæst. 114. art. 8. ad 3. & 2. 2. quæst. 24. art. 6. ad 1. & 3. part. quæst. 89. art. 5. ad 3. apud P. Soar. cit. d. 2. de Reviviscen. sect. 3. num. 3. & 4. dicit enim loco ult. cit. posse huiusmodi poenitentem consequi minorem gloriam, quam antea meruerat; ergo & minorem gratiam finalem; ergo ex sententia D. Thom. non plus gratiæ restituitur in fine vitæ, quam in decursu vitæ reparatur; sed in decursu vitæ potest aliqua gratia non reparari, quia potest homo actum intensiorem non elicere; ergo ex sententia D. Thom. poterit homo mereri gratiæ, quam neque in hac vita, neque in alia possit recuperare. Quod tamè videtur repugnare cum ejus doctrina a. 5. cit. in corp. siquidem ibi significat, omnia merita mortificata, remisso peccato, per poenitentiam vivificari: in solutione autem ad 3. docet, hominem aliquando non consequi totam gloriam essentialē, quam ante peccatum meruerat, etiamsi poenitentiam illius egerit; sed reverà difficillimum est intelligere, & repugnare videtur asserere, quod merita reviviscant, & quod perpetuò priventur premio sibi debito; ergo &c.

178. Tertiò rejicitur, quia sequeretur meritum actus remissi ex se, & prout in ipso actu fundatur habere se post sublequentem gratiam ac si esset meritum mortificatum eo modo, quo merita præcedentia mortificantur per sublequens peccatum; sed hoc

videtur satis absurdum; ergo &c. Probatur sequentia, quia meritum esse mortificatum per sublequens peccatum, nihil aliud est, quam esse inefficax respectu talis personæ ad perducendam eam in consecutionem sui præmii ob impedimentum in ea existens; dicitur autem vivificatum, & efficax, quando tale impedimentum, sive peccatum per sublequentem poenitentiam tollitur; sed totum hoc convenit merito actus remissi juxta prædictam sententiam, quando homo non elicerit actum intensiorem; & solum est differentia, quod hoc impedimentum ex parte personæ non sit peccatum, sed sola carentia necessariæ dispositionis, quæ quidem differentia solum videtur materialis, aut secundum magis, & minus; ergo &c.

179. Secunda sententia tenet, gratiam debitam prioribus meritis non restitui homini statim in ipsa justificatione, neque etiam in decursu totius vitæ, quantumcunque per ferventes actus, & multos se disponat. Ita Scot. dist. 22. art. 2. Almain. ibid. q. 1. Durand. in 3. dist. 31. quæst. 2. Marsil. in 4. quæst. 11. art. 1. An verò restituitur in vita futura? Non satis distinctè declarant prædicti Authores: Solet tamen attribui Scot. cit. pars negativa, quatenus loco cit. distinguit duplicem gloriam, quasi partialem in ipso premio essentiali: alteram correspondentem gratiæ infusæ in ultima justificatione, vel postea etiam acquisitæ: alteram correspondentem meritis prius mortificatis, & postea vivificatis; sicque videtur sentire merita mortificata reviviscere quidem ad totam gloriam, non tamen ad totam gratiam recuperandam, neque in alia vita. In hoc tamen sensu jam illius sententiam rejecimus supra à num. 77.

180. Verumtamen P. Soar. d. 2. de Reviviscen. sect. 3. num. 11. dicit, Scotum nunquam id negasse, neque potuisse coherentè negare. Patet, quia ex illius sententia totum præmium essentialē correspondens præcedentibus meritis, quæ fuerant mortificata, datur homini in patria, si in gratiâ decedat; siquidem in hoc sensu docet, omnia merita reviviscere ad quamecunque justificationem peccatoris; sed præmium essentialē in patria semper supponit gratiam consummatam, & proportionatam tali præmio; ergo necesse est, ut illa gratia, si in hac vita comparata non est, saltem in ingressu patriæ restituitur, ut ex dictis supra à num. 77. constare potest. Unde quando Scotus distinguit gloriam respondentem meritis, vel gratiæ, loquitur (inquit P. Soar. cit.) pro tempore vitæ præsentis, in quo dicit, aliquem gradum gloriæ deberi ratione gratiæ inherens homini, aliquem verò ratione meritorum tantum; sicque juxta hanc sententiam, tota gratia debita meritis præcedentibus danda est in vita futura; non tamen datur statim in hac vita.

181. Fundatur, quia nulla ratio cogit concedere hanc restitutionem gratiæ statim faciendam, sed faciendam aut in fine vitæ, aut post mortem ad ingressum gloriæ; nam in hoc sensu bene explicantur Scriptura, & Concilia; siquidem Trid. sess. 6. can. 32. dum explicat valorem nostrorum meritorum dicit, Mereri augmentum gratiæ, & vitam æternam, & ipsius vitæ æternæ, si tamen homo in gratiâ decesserit, consecutionem, atque etiam gloriæ augmentum; sed ex his verbis non colligitur, restitutionem gratiæ statim esse faciendam; ergo cum restitutio hæc præsertim sumatur ex autoritate Trid. & ex illo non habeamus necessariò statim fieri, sufficit, si fiat modo assignato.

182. Confirmatur, quia Trid. solum concedit restitutionem gratiæ, prout hæc est necessaria ad augmentum gloriæ,

gloriæ; sed augmentum gloriæ, non in hac vita, sed in futura tantum confertur; ergo solum pro tunc tenemur fateri augmentum, & restitutionem totius gratiæ meritis præcedentibus correspondentis.

183. Respondeo fundamentum, si valeret, etiam probare, justum bene operantem non statim accipere augmentum gratiæ, sed solum aut in fine vitæ, aut ad ingressum gloriæ; siquidem ex verbis Trid., etiam non colligitur, hoc augmentum statim esse conferendum; ac proinde si conferatur erit novum præmium, exigetque novum meritum, aut majorem valorem in merito de condigno ipsius; sed ferè omnes fatentur augmentum gratiæ correspondens meritis iustorum statim conferri, ut supra ostendimus *tract. 2. d. 3. à num. 123.* ergo idem dicendum est de restitutione gratiæ debitæ meritis præcedentibus, quæ solum non vigeat, quia impediebatur per peccatum; illo autem per penitentiam sublato, nullum superest impedimentum retardans ipsius restitutionem.

184. Ad confirmationem ex eodem Trid., adductam dicimus, non facere contra nos, imò ex illo contrarium probari; siquidem Trid., asserit, necessariam esse gratiam propter gloriam, ad quam, tanquam ad finem ultimum, ordinatur omnium iustorum meritum; sed acceptatio ad gloriam non potest esse sine acceptatione ad gratiam, quam necessariò præsupponit tanquam proprietas suam naturam; habet enim gratia in ordine supernaturali rationem naturæ, cui omnia supernaturalia, tanquam ejus proprietates debentur; ergo in augmento gloriæ postea cōcedendo includitur necessitas augmenti gratiæ jam prius concessæ. Unde

185. Hæc sententia, quam jam alibi rejecimus, iterum à nobis rejicitur: Primò, quia sine fundamento negat restitutionem præmii debiti bene operantibus, & se ad illud disponentibus. Secundò, quia ad receptionem gratiæ restituendæ non est necessaria aliqua nova dispositio; siquidem aliquando sine illa, & sublato tantum impedimento, nempe peccato, concedunt ipsam gratiam recipere, nempe in patria, & post mortem; ergo si tunc, cur non statim, si statim auferatur impedimentum? Tertiò, quia ratio iustitiæ postulat, ut præmium debitum statim solvatur si fieri potest, & quod merces non differatur, quando operans illius est capax; sed Deus est iustissimus Judex, potensque statim solvere præmium debitum; & homo quoties se disponit ad gratiam, est in statu capaci ad recipiendum præmium, & mercedem sibi debitam, non solum propter præsens meritum, sed etiam sibi debitam propter merita præcedentia; ergo &c.

186. Quartò, quia restitutio gratiæ, ut ipsi Adversarii fatentur, solum conceditur propter acceptationem ad gloriam; sed acceptatio ad gloriam est effectus formalis gratiæ inherens, & dantis jus ad ipsam gloriam; ergo cum homo post subsequentem penitentiam, & peccati remissionem, statim maneat acceptus ad totam gloriam meritis præcedentibus debitam, manet etiam acceptus ad totam gratiam, statim recipiendam toti illi gloriæ correspondentem.

187. Dicent, hujusmodi acceptationem ad gloriam non fieri formaliter per gratiam intrinsicè inherentem, sed per extrinsecam voluntatem Dei. Sed contra, quia acceptatio in hoc loco non sumitur sub illa significatione extrinseca, sed quatenus acceptum recurrit cum proportionato, & intrinsicè apto ad gloriam; hic autem effectus est proprius

gratiæ intrinsicè inherens, non verò denominationis illius extrinseca; ergo licet Deus de potentia absoluta possit acceptare hominem ad gloriam sola acceptatione extrinseca, & sine gratia intrinsicè inherente, hoc est, quin illum proportionatum efficiat, de potentia ordinaria id non efficit, ut est communis sententia, & nos alibi diximus.

Patet, quia sicut Deus amando, facit bonum, & amabile, quod amat, ita acceptando ad gloriam, facit aptum, & acceptabile, quod acceptat; siquidem voluntas Dei efficax non stat sine effectu, quem decernit, ergo secundum legem ordinariam, quoties Deus acceptat hominem ad majorem gloriam, sive ad ejus augmentum, statim facit illum proportionatum ad tale augmentum; sed proportionatur per augmentum gratiæ; ergo si homo resurgens à peccato acceptatur ad totam gloriam, quam antea meruerat per opera præcedentia, & modò meretur per præsentem dispositionem, necessariò etiam acceptatur, & proportionatur ad illam per similem gratiam, tam præcedentibus operibus, quam præsentis dispositioni correspondentem.

Quintò rejicitur, quia gratia habita ex Sacramentis, & per peccatum amissa, statim per penitentiam restituitur, ut supra diximus à *num. 107.* ergo à fortiori restituetur gratia habita ex propriis meritis; siquidem cum gratia virtute Sacramentorum non detur ex propriis, sed Christi meritis, minus jus habet homo ad hanc, quam ad illam, quam habuit ex propriis meritis; ac proinde si illa per penitentiam restituitur, à fortiori & hæc debet restitui statim ac homo resurgit.

Probatur primum antecedens, quod solum indiget probatione: tum ex dictis loco proximè citato: tum etiam, quia alioqui homo tota vita privaretur fructu illius Sacramenti, quod ordinatur ad danda auxilia, ut homo possit sancte, & digne exercere officium sacerdotale, quod præstat gratia accepta in Sacramento Ordinis; aut proficere fidem, quod præstat gratia accepta in Sacramento Confirmationis, sicque &c. aliis; siquidem cum hæc Sacramenta non possint reiterari, si gratia ex illis accepta, & semel per peccatum amissa, non statim per penitentiam recuperatur, frustrabuntur in hac vita suo effectu; restitutio enim ad finem vitæ, & minus post mortem, nihil ad eum finem conducit; ergo debet statim fieri hujus gratiæ restitutio; ergo etiam restitutio gratiæ acceptæ propter merita.

SECTIO IX.

Propositur, & defenditur verior Sententia.

ERTIA verior, & communior sententia affirmat, totam gratiam debitam meritis mortificatis statim restitui in ipsomet instanti justificationis, in quotalia merita vivificantur, sive dispositio ad illam justificationem sit intensa, sive remissa, & sive sit contritio, sive attritio cum Sacramento. Ita Major. dist. 22. q. 1. Gabr. dist. 14. q. 3. art. 3. Ocham. q. 9. dub. 6. Medin. C. de Penit. q. 8. P. Henric. quodlib. 5. q. 24. quos citat, & sequitur P. Soar. d. 2. de Reviviscen. merit. sect. 3. n. 12. & 13. & alii. Probatur primò ex fundamentis, quibus supra rejecimus duas præcedentes sententias; hujusmodi enim fundamenta satis probant nostram præsentem sententiam, ut consideranti patebit. Secundò ex supra dictis